

Изнесените неколку сугестии за учебникот по историја со ништо не ја намалуваат неговата вредност. Би заклучиле дека авторите успеале да ни дадат еден солиден учебник за VII одделение. Само со еден ваков добар учебник ќе бидеме во состојба да го направиме предметот достапен за учениците, а наедно ќе го зголемиме нивниот интерес за националната историја. Секако и улогата на живиот збор на настав-

никот во интерпретирање на историските настани има огромно значење, но учебникот исто така е еден од основните елементи за нормалното изведување на наставата по историја. Овој учебник претставува драгоцен допринос за педагошко-методската пракса, бидејќи придонесува кон олеснување на правилното изведување на наставата по историја.

М. Т.

Јордан Димески — Војо Кушевски, ИСТОРИЈА ЗА VIII ОДДЕЛЕНИЕ, Скопје, „Просветно дело“, 1969 г., стр. 248; Јордан Димески — Војо Кушевски, ИСТОРИСКА ЧИТАНКА за VIII ОДДЕЛЕНИЕ, Скопје, „Просветно дело“, 1969 г., стр. 297.

Првото издание на учебникот и историската читанка за VIII одделение на основните училишта, кои сочинуваат единствена целина и од своја страна што претставуваат посебен квалитет на ова наставно помагало, — излезе од печат во 1963 година. Изработени спрема наставниот план и програмата кои тогаш беа во употреба, се користеа и по донесувањето на новиот наставен план и програма. Последново, се разбира, доведе до извесни несоодветности во концепцијата на излагањето на материјалот, како и спрема редоследот на одделни уроци и целини, према новите програмски барања. Но и покрај ова, квалитетите што ги поседува учебникот се потврдија и во овој случај во практиката, такашто и по 1966 година, и тој и читанката беа незаменливи прирачници во секојдневната работа.

Во оваа смисла досега се искажани низа позитивни оценки од наставниците по историја и истакнати стручњаци. Така на пример, професорот Л. Лаинович, во списанието „Историја“, год. III, бр. 2,

на страна 123, покрај другото, вели: „Учебникот за VIII одделение е содржаен, најдобар од сите досега (што беа во употреба за VIII одделение).“

Учебникот беше и предмет на дискусија кај наставниците по историја, со цел да се сообрази и дополни за да стане уште подобар. Се укажуваше дека некои наставни теми и методски содржини треба да се прошират, како на пример „Светот помеѓу двете светски војни“, „Втората светска војна“, „Светот по Втората светска војна“, „Развитокот на Социјалистичка Југославија“, „Живееме во светот на развитокот на науката и културата (крајот на XIX и почетокот на XX век)“, „Новиот Устав на СФРЈ“. Потоа, да бидат посебно обработени и внесени како наставни содржини Кадифача, Козара, Создавањето на КПЈ, III и IV конгрес на КПЈ и VII и VIII Конгрес на СКЈ. Покрај ова, се предлагаше да се внесат што повеќе илустрации, историски карти и други графички прилози.

Некои од овие примедби и предлози практично беа упатени не само до авторите на учебникот, туку и до составувачите на наставната програма.

По извршената анализа и опстојните дискусии и застапеноста на историјата на македонскиот народ во училиштата од прв и втор степен, републичкиот завод за школство и другите општествени фактори дојдоа до заклучок дека осетно напредувала историската наука и дека дале нови резултати од времето на последните измени на наставните програми, па заради тоа, се извршија дополнувања на истата во септември 1968 година. Така, во материјалот за VIII одделение се внесени нови наставни содржини, меѓу кои за „Македонија во Првата светска војна и бугарската окупација“, потоа за прашањето на Македонија на Париската мировна конференција 1919 година, како и за одлуките на Версај по однос на Македонија. Освен тоа, во материјалот помеѓу двете светски војни, внесени се тези за положбата на Македонците во Егејска и Пиринска Македонија, а во темата „Втора светска војна и Народната револуција во Југославија“, потенцирани се тезите за востанието во Македонија (11 октомври), како и за масовните стрелања во Краљево, Крагуевац, Ваташа, за развојот на НО движење во Македонија во 1942 година, особено за партизанските одреди, за формирањето на КПМ, за Февруарскиот поход на македонските бригади и за Мајската офанзива, за Првото заседание на АСНОМ, за прегледот на партизанското движење во Егејска и Пиринска Македонија, потоа за учеството на македонските единици во борбите на Сремскиот фронт и

за формирањето на првата македонска влада.

Измените внесуваат квалитетно нови примени во содржините и концепцијата не само на програмата, туку и на учебникот и покрај тоа што дел од овој материјал беше во него обработен. Дел од наведените наставни содржини претставуваат и посебни методски целини, а останатите, кои се обработуваат во склопот на другите, и нивна основа. На тој начин, историјата на македонскиот народ во XX век треба да биде обработена синхронизирано со настаните во Југославија, но и по обем застапена како и историјата на другите наши народи.

Сево ова, се разбира, ја наметна потребата од ново издание на учебникот и на читанката за VIII одделение, со потребните измени и дополнувања, кои излегоа од печат во 1969 година.

Следејќи ги програмските барања, авторите на учебникот ги изоставија следниве содржини од првото издание: „Први меѓународни работнички организации“, „Париска комуна“ и „Засилување на работничкото движење — II интернационала“, бидејќи овие партии односно овој материјал се префрли во VII одделение.

Истовремено, авторите се сообразиле со дополнувањата на наставната програма. Имено, новите наставни содржини ги најдовме обработени како во учебникот, така и во читанката.

Исто така искажаните примедби на првите изданија на учебникот и на читанката и предлозите на дел од наставниците, авторите ги прифатиле барањата за проширување на некои теми, како и за синхронизираното обработување на настаните од Народноослободителната борба и

Народната револуција со Втората светска војна.

Треба да се одбележи дека, авторите ја испуштиле обработката на материјалот за прегледот на партизанското движење во Егејска и Пиринска Македонија, како и за борбата на Кадињача.

Во историската читанка пак, преку соодветни четива, дадени се доволни прилози за новите наставни содржини. Всушност поголеми промени и дополненија претрпе историската читанка. Зголемена е за нови 6 страници, а изоставени се 10 одломки, што им овозможило на авторите да направат поквалитетен одбор и истата да ја прошират со нови 33 наслови. Ова придонесе историската читанка да биде уште подобра и покорисна.

Би напомнале дека и покрај тоа што има во читанката и посебен наслов (тема) за „Теророт на окупаторот“ каде се дадени мошне ефектни текстови, сепак, кога се работи за масовните масакри (стрелања) што ги преземал окупаторот, би требало на одреден начин да се спомене и Краљево, и други наши места кои страдале како објекти на масовна одмазда на окупаторот и неговите фашистички слуги.

По наше мислење, некои измени во наставната програма се извршени така што тие претставуваат посебни методски содржини и така требаше да бидат третирани и во учебникот, што не е случај. Тоа се однесува за следниве тези: „Македонија во Првата светска војна и бугарската окупација“, „За отпорот на Македонците против бугарската власт и окупација. Востание во Македонија на 11 октомври,“ како и III и IV конгрес на КПЈ и VIII конгрес на СКЈ, а историјата на нашата Партија да

претставува континуирана целина дадена синхронизирано со настаните.

Но и покрај тоа, учебникот со читанката поседуваат низа квалитети, потврдени и во досегашната практика, а извршените измени и дополни ги прават уште подобри.

Учебникот овозможува реализација на програмските задачи во целина, со минимални интервенции на наставникот. Релјефно и јасно ги прикажува историските појави од поблиското минато на нашите народи и човештвото. Поодделно осветлувајќи ги причините и последиците на настаните, овозможува на ученикот да ја разбере каузалноста на прогресивниот развиток на општеството. Има и одмерено и правилно обопштување на историските појави со насоки за заклучоци, кои треба да ги донесуваат самите ученици, што од своја страна развива самостојно, мислено задлабочено усвојување и учење на материјалот. Развивајќи ги овие елементи, авторите многу убаво, зад секоја наставна содржина, со неколку прашања бараат од ученикот да ги обмисли и да ги објасни одделните клучни моменти на настаните. Исто така, лесниот стил покрај тоа, на места со живописно, јасно и едноставно искажување проткаено со одмерен патос и богатство на илустрации, развива љубов кај ученикот кон изучувањето на овој период на историјата на нашите народи и на општата историја.

Посебен квалитет на учебникот претставува речникот на непознати зборови и поими („Нови зборови“), дадени на крајот на секоја методска содржина со објаснувања, достапни за ученичката возраст.

Учебникот обилува со добро обработени партии, богати со убаво избрани примери. Како такви по-

себно треба да се истакнат: „Првата светска војна“, „Октомвриската револуција“, „Втората светска војна“ и други. Покрај тоа, тој е снабден со убав избор на квалитетни слики, и најнеопходни добро изработени историски карти. Независно од предметот на нашето излагање, подвлекуваме на ова место, дека се чувствува потреба за посебен историски атлас, опремен со богат избор на квалитетни карти во боја.

Учебникот има не само неопходно дополнување на материјалот во историската читанка, туку таа со своите убаво пробрани статии (прилози — одломци) е неопходна за работа на самиот час, а уште по-

веќе за самостојната работа на ученикот.

Со идејно правилно толкување на настаните, учебникот со читанката посебно влијае на развитокот на патриотските чувства кај учениците.

Добро е димензиониран по обем и по бројот на методските содржини, дава драгоцен помош за успешно реализирање на наставните задачи.

На крајот, треба да се истакне и подобриениот квалитет на хартијата на кои се печатени учебникот и читанката во издание на нашата традиционална издавачка куќа „Пролетно дело“.

Д. С.

НАСТАВА ИСТОРИЈЕ, NASTAVA POVIJESTI, НАСТАВА ПО ИСТОРИЈА, POUK ZGODOVINE, Загреб, 1967—1969, бр. 1—8

Ова е наслов на списанието на Сојузот на историските друштва на Југославија. Иако списанието излегува само две години (1969/70 година ќе му биде трета), успеа да се афирмира и со својата физиономија ја пополни празнината којашто се чувствувала со престанувањето на излегувањето на *Historijski pregled*, чијшто е директен наставувач.

Покрај — *Jugoslovenski istorijske časopis* и — *Acta historica Jugoslaviae* ова е трето списание што го издава нашиот Сојуз.

Во своите осум броја (4 од 1967/68 и 4 од 1968/69 година, веќе излезе и првиот број од 1969/70 година) доследно се спроведува однапред прифатената концепција и се реализираат поставените цели. Поради тоа ова списание станува и неопходен прирачник на историчарите, особено на оние што се посветиле на наставничкиот позив,

Во броевите што излегоа досега е запазен равноправниот однос на третирањето на проблемите од наставата по историја и научните резултати од историските науки.

Со ваквата физиономија на списанието (што е за секоја пофалба и со која треба и понатаму да се продолжи) редакцијата ќе успее да привлече голем број соработници и претплатници од редовите на наставниот кадар со што ќе се остварат целите на списанието изнесени на почетокот од првиот број: 1. Да се пружи помош на наставниците по историја за сите видови училишта. 2. Да се занимава со проблемите од наставата по историја воопшто и во специфичните прилики на поедини републики и региони како би можело постепено да се искристализираат општојугословенските проблеми од подрачјето на нашата дисциплина, а со самото тоа тие успешно да се решаваат.